

Zatweeschu Awises.

Ur augstas Geweschanas = Kommissiones sinu un nowehleschanu.

Nr. 51. Zettortdeenâ 18tâ Dezembera 1830.

T e l g a w a 17tâ Dezembera.

Lihbs 18tu Nowembera pee Rihgas obsta 1272 fuggi bij abraufuschi un 1281 isgahjuschi.

N o E n g u r e h m.

Muhfu Mehrsragga draudsê trihs zilweki paschâ pilnâ spehâ, pee Rihgas Daugawâ farwu dschwibu pamettuschi. Diwi bija no Mehrsragga pats fainneeks no Lohga mahjahm Mikkelis un winna brahlis Kristis, un weens no Uppesgrihw no Dhera mahjahm, fainneeka dehlis Jonnis. Schee ar malku nobraufuschi us Rihgu un to pahrdewuschi, gribb atkal laist us mahjahm, bet teem gaddahs wehjsch pretti, tâ kâ newarr tapt no Daugawas abrà us klaijumu. Nobrauz tee tadeht weenâ wakkarâ ar farwu masu laiwinu pee mallas pee pasihstameem. Tê ne zik ilgi pakawejuschees, neusdrihtstedami leelu laiwa par nakti weenu atstah, un ka tas wakkaras mas dauds tumfch un wehtrains bijis, tee wiffi trihs, eefahpuschi laiwinâ, ne zik tablu no leelas laiwas tohp no wilneem apmesti un nogrimst dsittumâ. Dhtrâ deenâ tappe wiffi trihs iswilkti, un ka ta sinna no tahdas leelas nelaimes Lohga mahjâs atnahze, tappe ratti ar sirgeem us Rihgu noshtiti, wiffi pahwesti, un us zeemas kappeem ar leelem noschehlumeem paglabhati. Al! tâ warr ir pascheem labbeem zilwekeem weens nelaimigais azzumirklis, leelu truhkumu un behdas padarriht. Par to starpu ka Lohga fainneeks pats nau mahjâs, tai mihlaj atraitnei nomirft mihla meite, un nu tohp

fainneeks ar farwu brahli, tai kâ lihki mahjâs atwesti. To ganna warr taf teift, ka itt leelu nelaimi pee weenas fainneeces un mahtes! bet Deews wiffu atraitnu un bahrinu schehlotais un Tehws!

Urribsan weena jauna meita no Talseem nosudde, nau wiffai ilgi, juhras dibbeni. Ta patte gribbejufi ar dirweem laiweekeem Rihgâ nobraukt. Ir schi laiwa tohp us juhru apgahsta, un teem dirweem laiweekeem lihdsija Deews gan peldus, gan brisfus pee mallas paglahbtees, bet ta nabbadsite, kas bij labbi nogehrbusees un peldeht ne pratte, nosudde eefsch juhras wilneem.

Wehl preefsch kahdahm neddelahm peedsinne wilni muhsu mallâ weenu lihki apgehrtu ar silleem paltrakeem, pee kurreem til ween warreja atsiht ka zilweks bijis, jo tik lohti bija wiffas meefas uhdeni ismirkuschas un faplohsitas, no ka redsams ka winsch ilgu laiku par juhru dsennahts tappis. Rabbi kautini to iswilkuschi un ne tablu no tabs weetas fausâ semmê paglabbasjuschi.

B — t.

Kursemmes stahstu = gramata.

(Stattees Nr. 49.)

Wahzu spehks peenehmahs ar ween wairaf schinni widdû, un jo gabdu, schee arri Kursemme tablaki aisneegdami isgahsehs. 1220 bissaps

Albert panchine Sengalleescheem Meschoht-
nes pilli ar warru, un Wahzi jaw tabli apinet-
tahs eefsch Kursemmes. Ir wejs draugs Wes-
tards fanthke ar Wahzeem, un gaidija faru
laifu kà atreebtees. Tas to atradde, kad obrs
brunnineeku meisteris Wolkins wahrda ar
Sahmineekeem kawahs, 1227. Tad Wes-
tards muddigi gahsahs ar kahdu Sengalleeschu
pulkus us Widsemme, isyohstija pagallam weenas
muhku mahjas, jeb klosteru, kas Dangawas
Grihwè bij, un lifte tè wiffus muhkus nescheh-
ligi nokaut. Brunnineeku meisteris Wolkin to
isdsirdejis tudal atpakkal no Sahmu semmes,
aisdsinne Sengalleeschus lihds winnu semmi,
apkahwe 1600 no scheem. Bet arri patz brun-
nineeku meisteris Wolkins, lihds ar kahdeem 300
wihreem dabbuta faru gallu schiini kauschanà.

Kad bisskaps Alberts *) nomirre 1229, tad
jaw leela pufte no Kursemmes Wahzeem peeder-
reja un klaufiga. Sengallè, Sehlutefsa,
jaw ihpats bisskapa-dsifhwollis ar peeklahjamu
semmes rinkti bij ectaisihts; un kad Nihgà pehz
Alberta nahwes zittu jaunu bisskapa zehle (kam
wahrds bij Klahws no Magdeburgas), tad bij
Balduwihns jaw treschais Kursem-
mes bisskaps, fo arri Sehlpils bisskapa teefu
nofauze. Schis Kursemmes bisskaps Baldu-
wihns no Ulna (kas beidsamais Sehlpilli
mahjoja, jo tudal pehz winna laika, Kursem-
mes bisskapa fehdeklis tappe pahzeltz us Pil-
teni) kas dohmaja it stipri us to, Kursemnee-
kus par Kristus zeentajeem darriht, bij lohti
gudrs, muddigs un arri laimigs schiini leetà.
Teiz, ka schis beidsamais Sehlpils bisskaps effus
peelabbinajis ar gohdu arridsan weenu no Kur-
semmes maseem Kehnilischeem Lamekins wahr-
da, kas lizzis kristitees lihds ar dauds zitteem pa-
ganeem; schie tad ihstu derribu zehlschi ar brun-
nineekeem un ar Nihdsineekeem, kas teem apgal-
wojuschi wiffas winnu wallas un teefas, teem

*) Tanni leelà Nihgas basniza, fo Dohm bas-
nizu fauz, fur gan tee lihki to 2 pirmu Wid-
semmes bisskapa Meinard un Albert glabbati tap-
puschi, tur bij winnu bilbes, kappu afminns
eeshmetas, redsamas.

patwehrumu peefohlidami, kad kristigu tizzibu
peeneis, un tiffai kahdu gads teefu bisskapeem
dohs. Tè jaw lasfa starp teem semmes gabba-
leem, kas lihds ar Lameku padewahs us kristibu,
dauds weetas muhsu semmè, kas wehl tapat tohp
fauktas, kà: Durbe, Echaggare, Nurmuischa,
Kinnale, Carnate, Ehdole, Alschwange, Usma re.
Tat gadda papreefsch tapat ar labbu, kristibu
bij peenehmuschti tee laudis no Mendes, Pedwah-
les, Wahnes, Puhres, Uhgales, Kandawas,
Anses re. Un bisskaps Balduwihns tà lihds
arridsan faru laizigu waldischanu un spehku
ar ween wairodams, tas kristidams un walbi-
dams jaw aisfnehdsè lihds Wentes uppi, un wehl
tablaki. Tapat arri brunnineeki un muischneeki
darrija farwà kahrtà. Pagans, klua mahzihts un
atgreeshts, gan ar labbu gan ar taunu, ar frustu
tiklab kà ar sohmini. Muischneeku un Wahzu
Kungu spehks auge schè tikpat, kà Widsemme un
Zggandòs; jebfchu pagani gan wiffur deewsgan
spahrdijahs, zeetu juhgu usneim un zeek ween
warredami prettium turrejahs, tatschu gallà bija
klaufight, un par wehrgeem palift. Jo wiffur
kamehr pasaulè stahw, irr gudriba uswarrejusi
dunjibu, un mas spehziensch mahzitu zilweku
uswarra gallà leelu pulku nemahzitu mulku, un
tà fakfoht mescha kauschu. Ir Nihdsineekeem
klua schè pee mums (woi ihsti no teefas, woi tik-
kai schà, flawas pehz) farwa dalla peefschkirta,
un tee par Rungeem un Waldneekeem zeeniti, kad
Wahzi Kursemmes gabbalus un muischas farwà
starpà isballijahs. Pahwests Rohmà apstipri-
naja allasch labprahht schahdus laupijumus un
karru auglus, skubbinaja wehl kà warredams us
karru prett netizzigeem, un palihdsesja fwehtas
Zumprawas Mahrias semmi allasch tab-
laki isplest. Tau 1215 bij Widsemme no pah-
westa eefwehtita tappusi par fwehtas Mah-
rias atraitnes fehdekli. Zebfchu gan
mums Ewangeliuma tizzigeem wiffai ne isproh-
tama leeta irr, kahda dalla fwehtai jumprawai
warr buht ar laizigahm leetahm, ar farreem un
semmes waldischanahm, tad tomehr jastahsta
pehz taisnibas kas pasaulè notizzis. Un to warr
fapraft, ka pascha pahwesta laizigs spehks
un gohds allasch wairat augumà peeauge un

winsch jo baggats un stips palikke, jo fwe-
schas paganu tautas flua uswarretas, un
winnu padohms un nabbsadiba Mahriai deh-
weta, no ka pahwestam ikreis sawa usraud-
sibas = teesa flua atmesta, par peeklahjamu
dattu. Wehl effoht Nihgas pillt Mahrias
bilde redsama, fo ap scho laiku winnai par
gohdu tur stattijuschi. 1234 pahwests fuhrtija
atkal zittus spehkus no Wahzlemmes schurpu
par paligu, fluddinadams wehl klabt baggatu
grehku peedohschanu wisseem, kas fwehtas Jum-
prawas gohdu aisstahwehs prett netizzigeem ar
sawu dsihwibu un affini.

(Turplikam wairak.)

T a t a b a k a p i h p e .

(Die Tabackspfeife von Pffel.)

„Deews palihds, Wezzais! ka smeek' pihpin' ?
„Nahd' schurp! af, galwina —
„No farkan' mahl', ar selta mallin',
„Zik maksa pihpina? —

To ne isdohmu, kungs! schi galwa
No fretna wihra man,
Kas to nonehmis Turku karrä
Bij weenam augstmannam.

Tur, kungs, bij leela mantoschana;
Tas bij Generalis muhs'!
Rä attaku muhs' laudis plahwa
Tohs Turku saldatus.

„Us zittu reis' stahsti no karra;
„Nahz, Wezzais, ne kawe
„Nemmi diwi dukfatus un manna
„Lai irr schi pihpe; Schè! —

Es schehlastibas maist ehdu,
Gan gruhiti pahrtteku,
Tomehr scho pihpi es ne dohmu,
Par selt' un sudrabu.

Klau! weenreis Usari meh's steidsam
Tohs Turkus rohtä guht,
Tad schahwe funs no Turkeem, teescham
Muhs' kapteinam eeksch kruht. —

Es zehle to us sawu sirgu;
(Winsch arr' buht darris ta)
No karra trohksua weddu winnu
Pee weena muischneeka.

Es lihds pat nahwei winnu kohpu;
Mirstohht winsch naudu man
Un pihpi dohd, wehl sneeds man rohku,
Eeksch meera atstahi man —

Tam muischneekam es dohsh' to naudu,
Kas trihereis' aplaupihts,
(Tä dohmaju) un pihpes galwu
Par peeminnu nemsh' lihds. —

Un wiffas sawas karra tekkas
To lihds ween neffaju,
Woi labbu redsejam, woi behdas,
Sahbakä pascheytu.

Eeksch leelu karra kauscham
Scho kahju man atschahw';
Tad pirmak es pehz pihpi fehru,
Pehz til pehz sawu kahj'.

„Man aff'ras, Wezzais, birst, af falki,
„Rä wahrds bij kapteinam? —
„Schim lihdsigs tapt es wehl' johs arri,
„Lai winna flawa stann! —

Winsch tappe faukts: „Walters, tas Drohshais“
Tur upmallä ta namä. —
„Tas irr mans tehwu tehws, mihsch wezzais,
„Un winsch namä taggad mans.

„Nahz, draugs, tew buhs pee mannis dsihwoht,
„Tahs behdas aismirsti,
„Pee Walt'ra wihna gribbam lihgsnoht,
„Ehst Walt'ra maistiti.

Juhs effat Walt'ra ihstais mantneek's ?
Labb! — pee Jums aiseeschu,
Un Turku pihpe lai jums paleek
Tad, kad es nomirschu.

Zibraues basnikunna muischä
Nowemb. mehnesi 1830.

Andreas.

T e e f a s f l u d d i n a s c h a n a s .

Pehz spreeduma tahs Wentespils aprinku teefas,
tee pee tahm atlikfuschahm mantahm ta nelaita
Wahrwes muisafkunga Otto Heinrich Lange peeder-
rigi sirgi, ratti, apgehru = drahnas, istabas leetas

un kas wehl, tanni 23schâ Dejembera schi gabba
Wahrweß muischâ tam wairaksohlitajam par tuhliht
noteekamu maksaschanu uhtropē taps pahrdohiti, kas
scheit wisseem pirzejeem tohp sinnams darrihts.

Wentespils aprinku teefa 2trâ Dejembera 1830.

Aprinku teefas kungs Brihwkungs von
Rödde.

(Nr. 437.) D. Michelfohn, Sittesrs.

Us pawehleschanu tabs Keiserifkas Gohdibas,
ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsis 2c. 2c. 2c.,
tohp no Odrpers-Mehmelmuischas pagasta teefas wiffi
tee, kam kahdas taisnas prassifchanas pee to Strautz-
neeku fainneeku Krischjahnū buhtu, kas patß sawas
mahjas atdewis, aizinati, wiswehlaki lihds to 28tu
Janwara mehnescha deenu nahfoscha 1831ma gabda
us Odrpers-Mehmelmuischu atnahkt un tad to sa-
gaibht kas pehz likkumeem taps spreestß.

Odrpers-Mehmelmuischas pagasta teefa tanni 28tâ
Nowembera 1830. 2

(S. W.) Velle Pehter, pagasta wezzakais.

(Nr. 23.) H. Berg, pagasta teefas ffrihweris.

Us pawehleschanu tabs Keiserifkas Majesteetes,
ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsis 2c. 2c. 2c.,
tohp no Suhres pagasta teefas wiffi tee usfaukti, kam
kahdas taisnas prassifchanas pee to mantu ta ziffahr-
tiga Suhres fainneeka Kammeru Kaspera buhtu, par
kurru dehl inventariuma truhkuma un zittu parradu,
Konkurse nolikta, lai wiini ar sawahm prassifchanahm
un wiinu parahbischanahm diwju mehneschu starpâ,
prohti lihds to totu Janwara ta nahfoscha 1831ma
gabda, kursch kâ weenigais un isflehgshanas termihns
nolikts, scheinan peeteizahß un tad to tahlaku spreedu-
dumu fagaida.

Suhres pagasta teefa 19tâ Nowembera 1830. 1

(L. S. W.) ††† Janarraij Indrik, pagasta wezzakais.

(Nr. 84.) Fr. Grücke, pagasta teefas ffrihweris.

Wiffi parradu beweggi ta Zehrftes fainneeka un pa-
gasta teefas wezzaka Zehgeru Anfscha, par kurra mantu,
leclu muischu un magasihnes parradu dehl, konkurse
nolikta irr, tohp no Zehrftes pagasta teefas aizinati,
pee saudeschanas sawas teefas lihds 5tu Janwara meh-
nescha deenu ta nahfoscha 1831ma gabda, pee schihß
pagasta teefas peeteiftees. 2

††† Dibrik Schagger, peefehbetais.

(Nr. 86.) Fr. Freymann, pagasta teefas ffrih-
weris.

* * *

No Schkehpina muischas (Bornöminde) pagasta
teefas schein wiffi un ifkurri, kam taisnas prassifcha-
nas pee tahm atlikkuschahm mantahm ta ziffahrtiga
Kalnakrohgera Frizza Kruse buhtu woi buht doh-
matu, tohp usfaukti, ja ne grihb sawas teefas sau-
deht, diwju mehneschu starpâ, prohti lihds 9tu Jan-
wara mehnescha deenu 1831, kas par to weenigu
un isflehgshanas terminu nolikta, pee schihß pa-
gasta teefas peeteiftees, un woi paschi woi zaur
weetneeku kad tas wehlehtß atnahkt.

Schkehpina muischu 14tâ Nowembera 1830. 3

Kahrlina Gedberts, pagasta wezzakais.

(Nr. 52.) G. Scheumann, pagasta teefas ffrihweris.

Zittas flubdinafchanas.

Ja kahds kas naw pagallam tufsch no mantahm,
weenu mahjasweetu no gandrihtß 20 puhru fehjuma
gribbetu uenemt, tas lai tanni pee Dohbeles buh-
damâ Behrsfemindes (Pihladschu) dsimtsmuischâ pee-
teizahß, kur par wiffu, kas tam waijadschß sinnu
dabbuhß. 1

S i n n a.

Zeem, kam patihkams buhtu, schahß Latweeschu Awises ir turymak lassihht, schein tohp
sinnams darrihtß, ka tabs arri nahfoschâ 1831mâ gabda taps rakstias. Maksa, apstelleschana
un wiffas zittas leetas paliks kâ preekschlaitâ, bet ka warretu sinnahht, zit awihschu lappas
buhß likt rakstids eespeest, tad ifkatrs gohdigs lassitais tohp luhgts, Etessenhagen kungam pee
laika to usdohht, ka tas pirzeju wahrduß un naudū warretu salassihht. Zo tee, kas wehlaki
schahß lappinas apstellehs, ne warrehs par launu nemt, kad tee tohs pirmajus nummerus ne
dabbuhß lihds. 2

—————
S i t z u d r u c k e n e r l a u b t.

Im Namen der Civiloberverwaltung der Ostprovinzen: J. D. Braunschweig, Censor.
No. 560.